

Re: NPU-terminologien og specialet klinisk biokemi

Ulrik Gerdes; Klinisk Biokemisk Laboratorium, Århus Universitetshospital, Risskov

Først tak til *Linda Hilsted* for en god artikel om dette emne i DSKB-NYT(1) — men også mange tak til *Pal Szecsi* for et godt smask i grøden i Ugeskrift for Læger i juni måned (2), og til *Linda* og *Pal* for at holde gryden i kog (3;4): Diskussionen bidrager, om end ikke andet, så dog til at gøre specialet mere synligt på det kliniske gadeniveau, dvs. mange etager under det niveau, hvor vi fx ynder at brillere med specialets banebrydende frontforskning.

Set fra en semantisk synsvinkel er NPU-navnene nogle besynderlige konstruktioner, som kun anvendes, når folk får vreden armen om på ryggen. Navnene bruges ikke i den daglige kommunikation og vidensdeling, hverken i vores egne miljøer eller de kliniske miljøer: Hvem har fx nogensinde hørt en læge ordinere 'P-Creatininium, stofkoncentration' eller har set P-Kreatinin skrevet på den mærkelige måde i dansk faglitteratur?

Så hvad er fidusen ved NPU-navnene? Fortalerne hævder at de sikrer entydighed i kommunikationen, og dermed forhindrer misforståelser og fejl, mens andre — heriblandt jeg — hævder, at forsøget på at gennemtvinge brugen af en særegen nomenklatur tværtimod medfører forvirring, misforståelser og fejl, og i øvrigt også et foruroligende tidsspilde i de kliniske miljøer.

Og hér kan vi så stå og dunke hinanden oven i hovedet med mere eller mindre spekulative postulater om NPU-nomenklaturens hhv. gode og dårlige kvalitet som kommunikationsværktøj. Men det duer jo ikke, når vi samtidig gerne vil fremstå som et både evidensbaseret og kvalitetsudviklende speciale, dvs. at sagen burde afklares med videnskabelige metoder, eventuelt med hjælp fra det humanistiske område. Vi kunne jo starte med at lave brugerundersøgelser i de kliniske miljøer.

Mens vi venter, vil jeg fremføre:

- Forsøget på at indføre brugen af NPU-nomenklaturen har medført en øget forskellighed i den anvendte

nomenklatur rundt omkring, snarere end en harmonisering. Det skyldes en opblomstring af diverse hybrider, tilpasninger og reduktioner, betinget af såvel basale forståelsesmæssige vanskeligheder som af praktiske årsager (1).

- Landets praktiserende læger, som forbruger over halvdelen af alle de udførte biokemiske analyser, anvender ikke NPU-nomenklaturen. Det volder mig bekendt ikke særlige problemer i dagligdagen.
- Mange danske NPU-navne er anglicismer, og jeg har i mange år troet, at det skyldtes et krav fra IFCC/IUPAC. Men det er ikke tilfældet, som man fx kan se ved at studere de svenske NPU-navne. Kunne vi ikke starte med at skrive de danske NPU-navne på dansk? Hvorfor skal vi være det eneste land i hele verden, fraset de engelsktalende, der bruger anglicismer?
- Mange NPU-navne indeholder indforståede kemiske specifikationer, som er redundante, irrelevante, forvirrende og/eller direkte meningsforstyrrende i den kliniske hverdag. Da navnene ofte også pakkes med diverse skilletegn (og uden mellemrum), er de svære at læse, især på en skærm.
- Anglicismer, specifikationer og især neologismer i NPU-nomenklaturen invaliderer brugen af søgefunktionerne i elektroniske rekvisitionssystemer (som ikke har synonymlister), hvilket medfører en masse fejlagtige rekvisitioner. Problemet er voksende, fordi flere forskellige grupper af klinisk personale bliver direkte involveret i opgaver med at rekvirere analyser via de elektroniske patientjournaler.
- Problemerne afslører sig fx ved, at kliniske afdelinger får oprettet rekvisitionsprofiler med kun én analyse, fordi folk aldrig kan finde den pågældende analyse i laboratorierne

oversigtslister. Og at man ved siden af computerne har hjemmestrikkede lister med 'oversættelser' mellem de almindelige, dagligdags analysenavne og NPU-navne. Fikst, eller hvad?

Linda nævnte (3), at der udfoldes et større arbejde med udformningen af en liste med såkaldte nationale korte navne (NKN) for diverse analyser, dvs. *trivialnavne*, som vores svenske kolleger, med deres veludviklede flair for det jordnære, kalder deres tilsvarende produkt.

Jeg har set NKN, og min umiddelbare reaktion var: *Me no like!*

Udover at listen er født med sproglige defekter (fx anglicismerne og en højst særpræget brug af skilletegn), så foreslås det nu også, at vi skal til at bakke snagvendt: At vi fx skal skrive 'Kalium;P' i stedet for P-Kalium.

Og for at gøre ondt værre, så forudsættes dette nye sproglige forhindringsløb også at kunne udføres i en højhælet størrelse 35: Der må nemlig ikke være flere end 35 tegn i et analysenavn i NKN, dvs. at man har grebet til knive, sakse, macheter, plæneklippere, kædesave, fliseknusere og guilotiner for at kunne få presset de blødende fødder ned i skoene.

Femogtredive tegn? Er det en gudgivet begrænsning, eller er det bare lykkedes nogen at bilde nogle andre ind, at klinisk biokemi anno 2008 *de facto* skal bindes til at kommunikere med omverdenen i korte tekststrengene?

Det er svært at finde en god løsning, og jeg har i mindst 10 år spekuleret på, om det *overhovedet* er muligt at konstruere

et sammenhængende, meningsfuldt og effektivt rekvisitions- og svarsystem med de få dimensioner der findes i de tekststrengene og tal, som fx IUPAC-nomenklaturen er bundet til. Og som skulle kunne dække alt fra beskrivelser af genomiske karakteristika til komplekse, dynamiske fænotypiske træk, samt hvad der eventuelt måtte være involveret af diverse eksogene substanser og ondartet småkryb i et patientforløb.

Det tror jeg ikke er muligt! Men jeg kan ane/skimte/se, hvordan klinisk biokemi (og den øvrige laboratorieverden) måske kunne få lettet røven fra den støvede landevej, hvis man var lidt mere opmærksomme på, hvad der er foregået på it-området de seneste 5 år: Så har man nemlig pludseligt 3, 4, 5...10 dimensioner og fraktaler at arbejde med. Herligt!

Referencer

- (1) Hilsted L. NPU-terminologien og specialiet klinisk biokemi. DSBK-Nyt 2007; 2007(3): 9-11.
- (2) Szecsi PB. Biokemiske analysenavne. Ugeskr Laeger 2008 Jun 16; 170(25): 2259.
- (3) Hilsted L. Biokemiske analysenavne - nu med korrekthed! Ugeskr Laeger 2008 Aug 18; 170(34): 2594.
- (4) Szecsi PB. Svar: Biokemiske analysenavne - nu med korrekthed! Ugeskr Laeger 2008 Aug 18; 170(34): 2595.